

Asia: VN/35688/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä

Lausunnonantajan lausunto

Lain nimike

-

1 § Soveltamisala

LSKL katsoo että on myönteistä, että lakia laajennetaan koskemaan kaikkia alle 18-vuotiaita sekä rikoksen uhreja, epäiltyjä ja todistajia. Tämä muutos vahvistaa lasten oikeusturvaa ja on linjassa perustuslain sekä kansainvälisten sopimusten, kuten Lapsen oikeuksien sopimuksen ja Barnahus-standardien kanssa.

Ammattilaisten osaaminen on keskeistä, jotta lapsen oikeudet toteutuvat ja menetelmät ovat laadukkaita. LSKL katsoo, että ammattilaisten koulutukselliset tarpeet tulee huomioida ja niihin on osoitettava riittävät resurssit jo ennen lain voimaantuloa.

2 § Yksikön tehtävät

Esityksen mukaan oikeuspsykologisille yksiköille on tulossa uusi lakisääteinen tehtävä: lapsen kokemusten selvittäminen huoltoriidoissa. Tämä on erittäin tärkeä tehtävä, mutta koska uusi tehtävä lisää yksiköiden työkuormaa, sen toteuttaminen edellyttää selkeitä linjauksia ja riittäviä resursseja. Sen toteuttaminen edellyttää selkeitä menetelmiä ja oikeusturvan varmistamista (mm. hypoteesiajattelu, lojaliteettiristiriidat). LSKL katsoo, että myös tämän osalta on huomioitava asiantuntijoiden koulutus sekä työnohjausresurssi.

Oikeuspsykologisten yksiköiden lakisääteiset tehtävät ovat lisääntymässä merkittävästi, mutta jo tällä hetkellä useilla alueilla lakisääteiset määräajat eivät toteudu. Esimerkiksi jo nyt lastensuojelun alkuarvioinnit viivästyvät ja Oikpsy-yksiköissä monialaisen lausunnon valmistuminen kestää monta kuukautta. LSKL:n huolenaihe on riittävien työntekijäresurssien ja erikoisosaamisen varmistaminen, erityisesti sosiaalityön ja yhteistyön osalta lastensuojelun kanssa. On välttämätöntä turvata, että

lapsi saa apua viipymättä. Mikäli riittäviä resursseja ei osoiteta, on riski, että entistä useampi lapsi jää avun ulkopuolelle ja joutuu odottamaan tukea rikosprosessin selvittelyn aikana.

3 § Moniammatillinen asiantuntijaryhmä

Moniammatillisen yhteistyön vakiinnuttaminen pysyväksi osaksi oikeuspsykologisten yksiköiden toimintaa on keskeistä, jotta viranomaiset voivat toimia koordinoitusti ja lapsen etu toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. Esitys edistää myös maantieteellistä yhdenvertaisuutta rikosepäilyjen selvittämisessä ja parantaa ammattilaisten osaamista tunnistaa ja puuttua lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan. Lisäksi se mahdollistaa lapsen oman kokemuksen huomioimisen vaativissa huoltoriidoissa, mikä on tärkeää lapsen hyvinvoinnin ja oikeuksien kannalta.

On myönteistä, että esityksessä todetaan, että lastensuojelua moniammatillisissa tapaamisissa edustaisi lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Tämä linjaus vahvistaa lapsen suojelutyötä merkittävästi, sillä se parantaa tiedonkulkua, riskinarviointia ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Tällä hetkellä joillakin alueista lastensuojelua voi edustaa myös muu sosiaalityöntekijä, kuin lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Tällainen ratkaisu heikentää kokonaisuutta, sillä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on paras kokonaiskuva lapsen tilanteesta ja vastuu sen seurannasta. Hänen osallistumisensa varmistaa, että päätökset ja toimenpiteet perustuvat ajantasaiseen ja oikeaan tietoon.

4 § Oikeus saada ja antaa tietoja

-

5 § Yksikön henkilöstöä sekä toimitiloja ja toimintavälineitä koskevat vaatimukset

LSKL:n näkemyksen mukaan on myönteistä, että yksiköiden henkilöstön osaamisen kehittämiseksi ja jatkuvaksi kouluttamiseksi tulee olemaan suunnitelma. LSKL katsoo, että myös tämän osalta on huomioitava asiantuntijoiden koulutus sekä työnohjausresurssi. Tämä vaatii riittävän resurssoinnin koordinaatiolle eli THL:n.

6 § Työnohjaus

-

7 § Järjestämisvastuu

-

8 § Sopimus ja kustannusten korvaaminen

-

9 § Korvauksen maksaminen

-

10 § Ohjaus, koulutus ja yhteistyö

LSKL pitää tärkeänä, että THL:lle suunnitellut resurssit mahdollistavat jatkossakin tiiviin yhteistyön järjestöjen kanssa. Lasten kanssa tehtävän väkivaltatyön kehittämistä tehdään järjestöissä

aktiivisesti, ja yhteistyö viranomaisten ja järjestöjen välillä on välttämätöntä, jotta osaaminen, tieto ja hyvät käytännöt kulkevat molempiin suuntiin.

On erityisen tärkeää, että viranomaiset ja järjestöt pysyvät tiiviissä yhteistyössä ja yhdistävät voimansa. Yhteistyön heikkeneminen vaarantaisi kehittämistyön vaikuttavuuden sekä lasten edun toteutumisen. LSKL näkemyksen mukaan, THL:n resursoinnissa tulee varmistaa, että järjestöyhteistyö säilyy rakenteissa ja käytännöissä vahvana ja että sen jatkuvuus turvataan myös tulevaisuudessa.

Lastensuojeluviranomaisten tekemää väkivaltatyötä on Barnahus-hankekauden aikana pystytty kehittämään ja mallintamaan THL:ssä kansallisesti. Tämä on ollut aikaisemmin merkittävä katvealue, ja on sitä osittain edelleen. Lakiesityksen perusteella jää kuitenkin epäselväksi, onko tämän työn jatkaminen mahdollista THL:ään kaavaillut resurssit huomioiden. LSKL katsoo, että riittävien resurssien varmistaminen on tärkeää, jotta työtä pystyy kehittämään ja mallintamaan jatkossakin.

11 § Voimaantulo

-

Esityksen vaikutusarviot

-

Mahdolliset muut kommentitne esitysluonnoksesta

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa esitystä, sillä sen tavoitteet ovat välttämättömiä lapsen edun turvaamiseksi rikosprosessissa. Lainsäädännön ajantasaistaminen ja sen saattaminen vastaamaan eurooppalaisia Barnahus-laatustandardeja vahvistaa lasten oikeuksia ja varmistaa, että he saavat kokonaisvaltaista tukea vaikeissa tilanteissa. Esitys lisää merkittävästi tehtävien määrää sekä THL:ssä että oikeuspsykologisissa yksiköissä. LSKL on vakavasti huolissaan siitä, että muutokseen osoitetut resurssit eivät riitä vastaamaan kasvavaan työkuormaan. Riittämättömät resurssit vaarantavat lakisääteisten määräaikojen toteutumisen ja lapsen oikeuden saada apua ajoissa.

Kuokkanen Julia
Lastensuojelun Keskusliitto